

Priroda medija

Svaka nova tehnologija utječe na ljudsko iskustvo, mijenja ga i dresira. Ekstenzije, odnosno naši tehnički proizvođači - postaju dio nas samih. U bliskim susretima starih navika i novih tehnologija utjecaji dresure postaju bolno ili komično vidljivi

Godine 1996. objavljena je knjiga »Greenpeace, Message and the Media« u kojoj je autor Stephen Dale na primjeru Greenpeacea pokazao što to znači »razumjeti medije«. Prema svjedočenju čelnih ljudi te organizacije, primjerice Boba Huntera ili Paula Watsona, tek uvidom u McLuhanove teze o medijima i akceptiranjem njegovih stavova, Greenpeace je krenuo putem izrastanja u planetarno poznat ekološki pokret. Watson štoviše tvrdi, prema svjedočenju autora ove knjige, da je Greenpeace zapravo prva takva organizacija koja je razumjela - prirodu medija.

Da bi postala takva organizacija, bilo je potrebno raskinuti s rigidnim jednodimenzionalnim razmišljanjem korištenjem metoda izraslih na starij iskustvima i navikama, te se okrenuti medijima i novim oblicima medijski osviještene prakse. Trebalo je razumjeti da postajemo globalno selo te da Sputnjikov obilazak oko Zemlje i prve slike Zemlje kao objekta otvaraju prostor da zemaljska kugla postane predmet umjetničke, odnosno ekološke obrade. McLuhanovu najavu ekološke dimenzije ljudske svijesti GP-ovci su shvatili ozbiljno.

Greenpeaceovci su, također, razumjeli dobre i loše strane novog središnjeg živčanog sustava (tehnologijom umreženih medija). Nastala je trenutačna reakcija na cijelom području zemaljske kugle. GP-ovci su prihvatili McLuhanovu sugestiju o nužnosti izlaska intelektualaca iz kule od bjelokosti. Dapače, njegov prijedlog o ulasku u studije i radionice dogradili su i razvili izlaskom na društvenu, političku, odnosno medijsku scenu.

Iskustvo Greenpeacea stavlja nas pred alternative: biti objekt medijskih posredovanja, zavođenja pa i manipuliranja, ili biti povremeni ili stalni sučionik medijskih proboja.

Ili ćemo, dakle, nesvjesni medija biti objekti podsmjeha, ili ćemo s novom medijskom pismenošću otvarati nova područja aktivizma. Ili će nas mediji koristiti kao skladišta za svoje podatke, odnosno strojeve koji reagiraju na njihove impulse, ili ćemo mi razumjeti prirodu medija te tako stvoriti pretpostavke za njihovo smisljeno uključivanje u vlastite projekte. Svi smo svakodnevno svjedoci sruza starih i novih tehnologija, starih i novih iskustava.

Kada s video-kamerom odemo na selo ili u predgrađe, nerijetko će nam se pred kamerom »slagati ljudi« kao da ćemo ih fotografirati. Objekti snimanja svrstavaju se u polukrug i zauzimaju tipične fotografske poze. Daju do znanja kako znaju da se trebaju skupiti, približiti jedni drugima da bi stali u kadar. Daju, zapravo, do znanja da ne razumiju prirodu novog medija koji traži pokret, dinamiku, promjenu i spontanost. Komična strana tog podešavanja za fotoaparat pred video-kamerom dobiva tragikomične dimenzije usporedbom s aktivistima Greenpeacea koji jurišaju na brodove s opasnim teretom, pentraju se po dimnjacima problematičnih tvornica, izlažu se uhaćenju i privođenju. Ne stoje u polukrugu i ne kasne jednu tehnološku generaciju.

Svaka nova tehnologija utječe na ljudsko iskustvo, mijenja ga i dresira. Ekstenzije, odnosno naši tehnički proizvođači - postaju dio nas samih. U bliskim susretima starih navika i novih tehnologija utjecaji dresure postaju bolno ili komično vidljivi. Navika fotografiranja i način fotografiranja izranjaju na površinu kao sjećanje na staru tehnologiju. U novim zrcalima pojavljuju se naše stare navike.

Proizvodi novih strojeva, kamera, pojavljuju se kao nove ikone paralelnog virtualnog svijeta koji preuzima vodeću poziciju u našim životima. Znakovit je primjer majke koja na pohvalu ljepote njezina sina uzvraća: »A tek da vidite njegovu fotografiju!« Ono ljepo i vrijedno pripada dakle, tehničkoj zabavljačkoj trenutku, a ne trenutku kao takvom - slici osobe, a ne samoj živoj osobi. U nerazumijevanju prirode medija zaborav je naše vlastite prirode.

Istodobno, snaga te iste fotografije koja majku čini sretnom može izazvati, proširiti, probuditi sreću mnogih ljudi u određenom kontekstu i u posebnim okolnostima. Samo, za to je potreban prijelaz iz stanja hipnoze u stanje buđenja, i sebe i okoline, prijelaz od gledateljske fotelje do aktivnog sudjelovanja u globalnom procesu.

U našem podešavanju pred fotoaparatom ili video-kamerom dio je ljudskog priznanja određbenih utjecaja novih tehnologija.

»Izgledati već oдавно nadomješta »biti«, odnosno biti koristan. Podešavati se prema zahtjevima starih medija u situacijama posredovanja novih medija, znači onemogućiti pravu razinu komuniciranja, i bilo kakvu mogućnost utjecaja na oblikovanje virtualnih svjetova u kojima se krećemo, a posredno i medijima posredovane zbilje. Greenpeaceovci su godinama mogli nastaviti pisati dopise i držati tribine. Tribine i dopisi bili bi njihova granica. Ulaskom u kadar vijesti globalnih korporacija, ušli su u živčani sustav globalnog svijeta. Njihova je granica postao Svijet.

McLuhan je zamijetio da su za smrt Leeja Harweya Oswalda (čovjeka optuženog za Kennedyjevu smrt) krive i kamere i novinari, jer su nakon njegova uhaćenja ljudi iz osiguranja više brinuli o tome kako će izgledati u reportažama i na fotografijama, nego na to da korektno odrade svoj posao i zaštite uhaćenika. Zaštitari su razumjeli snagu dolazećih medija. U njihovu se držanju već može očitati: budućnost će pripasti onima koji će se znati postaviti prema potrebama prirode novih medija.

Mediji se hipnotički utiskuju u našu svijest. Sa znanjem i osjećanjem starih ekstenzija, produžetaka, tehnologija u sebi, pokušavamo se koristiti novima. Neke od prvih tiskanih knjiga ljudi su odmah nosili na prepisivanje. Još uvijek je tek posjedovanje knjige u rukopisu značilo - stvarno posjedovanje knjige. Sigurnim se i tada činilo samo ono što je već bilo u obliku navike sadržano u iskustvu.

Stoljeća učenja napamet i izgovaranja teksta naglas, u skladu s pravilima govorničtva, rodila su čuđenje kod promatrača kada su vidjeli da pojedinci čitaju knjigu ne izgovarajući ni riječi.

Prvih stotinu i nešto godina u pravilu su se tiskale knjige u kojima su otisnuti rukopisi prošlih stoljeća. Kao u situaciji pred video-kamerom, pred tiskarama su se gužvali stari rukopisi čekajući svoju novu odjeću. Navika pisanja za novi medij doći će, kako kaže McLuhan, tek iza 1700 godina.

Skolastičko odbijanje medija tiska ponovo se javlja u nerazumijevanju prirode medija, njihovih opasnosti, ali i benefita. I danas smo, dakle, svjedoci odustajanja od novih medija i njihova nerazumijevanja. Dio intelektualaca i danas ili odbija koristiti nove tehnologije ili ih ne koristi na način i u opsegu koje one omogućavaju. Vjerni olovci, linearnoj rečenici, sabranosti trenutka u kojem pišu, usuglašenosti brzine pisanja i brzine mašljenja, na kompjutorske programe gledaju kao na glasnike nove pustoši.

Djelom su čak i u pravu. Ali samo manjim dijelom. Ne možemo se uz film sabrati onako mnogo toliko blizu učenju koliko su bili skolastički učitelji i učenici koji su spise čitali, ali i dopunjavali. Filmovi sa svoja 24 frema u sekundi ne dopuštaju nam distanciju, ali ni usmeri ep koji se izvodi uz gusle cijelu noć svojim slušateljima također nije dopuštao odmak.

Pismo je smanjilo našu sposobnost pamćenja, ali je otvorilo prostor civilizaciji pisma. Knjiga je stvorila publiku i dovela u korice nekad nezamislive sadržaje, ali danas na nju gledamo kao na temelj civilizacije koji nam se ljulja ispod nogu...

Svaka, naima, nova tehnologija boli. Svaka nova tehnologija restrukturira odnose znanja, poslovanja i društvene moći. Svaka nova tehnologija porađa i novu generaciju umjetnika koje su tu da bi nam se ublažio šok novih tehnologija.

I premda mnoge tehničke naprave ne zažive ili se njihova rješenja uključe u neka druga, još novija - osuđenost na posredovanja tehnike sudbinsko je za sadašnjost i budućnost čovjeka.

I dok će neki od nas i dalje pred video-kamerom zauzimati staničnu pozu objekta fotografiranja, drugi koriste laptop kao šalabahtar, ključni podatak za treće postaje upravo ovladavanje novom pismenošću, odnosno razvijanje kreativnosti u novim tehnologijama.

Prenejeti poruku danas ne znači šapirografirati dvije i pol misli ili tri primisli u obliku rečenice prepoznatljivo naredbodavnog diskursa.

Vrijeme je interakcije. Držanje tijela, nekad važno za socrealističke parade, danas je važno za političare ili neke druge glumce. Poza neupućenoga u tehniku pjev je mašljenja nesvjesnog određnosti nekom starijom tehnikom.

Sead Alić

Doktor znanosti, voditelj Sekcije za filozofiju

medija Hrvatskog filozofskog društva

- Dogadaji
- Temе dana
- Svijet
- Gospodarstvo
- Komentari
- Tribina
- Kultura
- Sport
- Zagreb i Županija
- Crna kronika
- Sa svih strana
- Žvot

WWW arhiva

PDF arhiva

- Kina
- Kazališta
- HRT
- TV programi
- Putokaz
- Tečajna lista

Izbori 2007

Plava vrpca Vjesnika

- Vaša pisma
- Postavke

Pretpolata

Marketing

Narodne Novine d.d.

Impresum